

РОЗДІЛ 1. Підприємливість і підприємництво

Урок 9. Бізнес-план: дорожня карта до успіху

Пояснюємо, навіщо потрібний бізнес-план, чому він важливий для запуску та розвитку бізнесу, чому бізнес-ідеї для інвесторів недостатньо, що таке бізнес-план (структура, наповнення його основних розділів, приклад). Щоб дотепно і зрозуміло пояснити учням навіщо потрібний бізнес-план використовуємо комікс з підручника, де розповідається про зустріч підприємця з інвестором, наводяться запитання інвестора, на які не можна відповісти без бізнес-плану. Пояснити учням різницю між бізнес-ідеєю і бізнес-планом допоможе порівняльна таблиця у підручнику. Ідея може бути чудовою, але без бізнес-плану неможливо залучити партнерів, підтримку і ресурси.

Пояснюємо учням, що ідея — це лише старт, але бізнес-план — це те, що дає змогу ідеї стати дією. Планування — це спосіб перевірити реальність і життєздатність задуму. Без плану ідея — мрія. З планом — реальний проєкт. Бізнес-план потрібен у першу чергу самому підприємцю, автору бізнес-ідеї, — так він бачить кроки її реалізації.

Обговоріть з учнями: кому і навіщо потрібен бізнес-план, як бізнес-план допомагає не загубитися в процесі реалізації проєкту, чому інвестори запитують: "А що буде далі?", про майбутнє розгортання проєкту.

Бізнес-план має бути чесним: не перебільшувати прибутки, не приховувати ризики. Важливо враховувати інтереси клієнтів, команди, партнерів.

Підкреслюємо важливість чесності у фінансових прогнозах, поваги до інтелектуальної власності.

Підкреслюємо важливе, бізнес-план — це не складний документ, а логічний опис дій, він має бути реалістичним, не ідеальним. Під час реалізації проєкту головне бачити наступний крок, а не все життя наперед.

Основні поняття та змістові акценти: бізнес-план, резюме бізнес-плану, ціннісна пропозиція, цільова аудиторія, собівартість, ризики і шляхи їх мінімізації.

Ознайомлюючи учнів з розділами бізнес плану одразу наводьте приклади (візьміть опис однієї бізнес-ідеї і покажіть її конкретизацію у бізнес-плані): саме так і побудована логіка розгортання матеріалу підручника (опис наповнення розділу — навіщо цей розділ потрібний — приклад наповнення розділу). Така структура матеріалу дає змогу не втратити мотивацію та увагу учнів, зрозуміло показати їм процес написання бізнес-плану.

Під час обговорення створення бізнес-плану важливо звернути увагу учнів, чому одні ідеї "згорають" на старті, а інші — розвиваються роками, навіщо людям, які вже добре знають, що робити потрібний план, чому інвестор ніколи не дасть гроші просто на ідею.

Ставте запитання:

- А якщо не вийде?
- Які ризики проєкту?
- Що можна змінити в разі виникнення труднощів?

Під час виконання вправи "5 запитань інвестора" з підручника, учні в парах презентують будь-яку ідею (навіть вигадану). Решта учнів ставить 5 ключових запитань:

- Що ти робиш?
- Для кого?
- У чому цінність?
- Як ти це реалізуєш?
- Що потрібно для старту?

Така діяльність допомагає помітити "дірки" у бізнес-ідеї — це і є точки, які треба ретельно прописати у бізнес-плані.

Вправа "Міні-бізнес-план на 1 сторінку" (формат один аркуш А4) дає змогу лаконічно описати основні елементи бізнес-плану.

- Ідея / Продукт
- Для кого
- Навіщо це потрібно
- Що потрібно для старту
- Етапи запуску (3–5 кроків)

Виконуючи вправу, учні миттєво отримують відчуття структури і необхідність основних розділів плану.

В інтерактивному додатку до підручника подано шаблони бізнес плану (<https://svitdovkola.org/pfg9/9/media3>). Перед початком створення власного бізнес-плану запропонуйте учням створити хоча б один бізнес-план групою та обговоріть:

- Структуру бізнес-плану.
- Виділіть розділи, які здаються найскладнішими.
- Обговоріть, чому саме ці розділи викликають труднощі.
- Ще раз детально на прикладах поговоріть про ці розділи.

Поставте до учнів запитання: "Що вам потрібно, щоб бізнес-план за такою структурою було легко зробити?" Вони самі назвуть: приклади, шаблони, команду, підтримку.

Варіанти запитань під час рефлексії:

- Яку частину бізнес-плану я можу підготувати вже зараз?
- Чого мені не вистачає для впевненого старту?

За такою логікою викладання матеріалу ви уникнете надмірної теоретизованості теми. Урок пройде пізнавально, ефективно, цікаво і легко, а бізнес-плани учнів вас по доброму здивують.

Форми роботи на уроках можуть бути такими:

- завдання "Резюме ідеї" — учні формулюють однорядкове резюме продукту та описують його цінність;
- створення бізнес-плану власної ідеї; **Орієнтовні критерії оцінювання:** чіткість формулювання бізнес-ідеї і ціннісної пропозиції — 0–3 бали, реалістичність фінансової частини бізнес-плану — 0–3 бали, якість плану дій і MVP — 0–3 бали, аналіз ризиків і шляхи їх мінімізації — 0–2 бали, презентація і відповіді на запитання — 0–1 бали;
- завдання "Хто мій клієнт?" — сегментація аудиторії, 2–3 портрети споживача;
- тестування MVP — створити просту пропозицію/лендінг або опитування і зібрати 10 відгуків на свій продукт;

- трихвилинна презентація свого продукту для інвестора з запитаннями та фідбеком;
- створення коміксів "Мій бізнес-план", "Від ідеї до запуску".